

SOCIALNA EKONOMIJA IN NJENE PODJETNIŠKE PRILOŽNOSTI

**Projekt SENTIM –
Socialno Podjetništvo za Priseljence**

Junij 2016

Pregled stanja:

Socialna ekonomija, podjetništvo in priseljenci

Poročilo pripravili:

STEP Institute – Inštitut za psihologijo dela in podjetništvo (Slovenija)

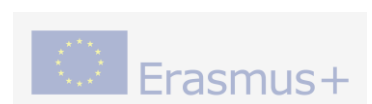
IED - Institute of Entrepreneurship Development (Grčija)

GO Bufalini - Opera Pia Officina Operaia GO. Bufalini (Italija)

Koordinator: Burgos Acoge (Španija)

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

Kazalo

Uvod	4
Socialno podjetništvo	5
Samozaposlitev, socialna ekonomija in priseljenci	10
Primeri dobrih praks	11
Priložnosti za razvoj socialnih podjetij po državah	16
Metode za odkrivanje novih priložnosti, ki vodijo do zaposlovanja znotraj socialne ekonomije	19
Reference in literatura	22

Uvod

Poročilo je nastalo v okviru projekta Socialnega podjetništva za priseljence, na kratko SENTIM. Projekt je del programu Erasmus+ in se osredotoča na pregled stanja socialne ekonomije v povezavi s priseljenci v sodelujočih državah, v tem primeru gre za Španijo, Slovenijo, Italijo in Grčijo.

Sedanje ekonomske stanje držav in stopnja brezposelnosti po posamezni državi otežuje zaposlovanje in vključevanje priseljencev na trg dela. Posledica je trpljenje zaradi daljše neaktivnosti in zato jim je tudi težje sodelovati v družbenem življenju. Te razmere povečujejo njihov stres, frustracije, načenjajo samozavest in pospešujejo dožemanje osebnega neuspeha. Zato je potrebno poiskati nove oblike in priložnosti za zaposlovanje, ki bodo zmanjševale socialno prikrajšanost in spodbudile socialno integracijo.

Ob upoštevanju teh razmer in neizkoriščenega potenciala socialne ekonomije ter njenih prispevkov k lokalnemu razvoju je glavni cilj SENTIM projekta raziskati in izkoristiti potencial socialnega podjetništva s poudarkom na razumevanju potreb priseljencev. To posledično pomeni povečano razumevanje diskriminacije na trgu dela in socialne izključenosti. Samozaposlitev in druge pobude socialne ekonomije, lahko obravnavamo kot odgovor na trenutno stanje brezposelnosti, lahko pa razumemo kot priložnost aktivnega sodelovanja s priseljenci.

Poročilo je namenjeno pregledu stanja na nacionalni ravni in odraža razlike med vpletenimi partnerji o razvoju socialne ekonomije, ustvarjanje zaposlitev, še posebej za ljudi, ki imajo priseljenško ozadje in so na robu socialne izključenosti. Študija skuša opozoriti na razmere na lokalni ravni in ponuja kratko zbirko najboljših praks. In kot zadnje, poročilo opisuje nekaj možnosti za razvoj novih socialnih podjetij na lokalni ravni in predlagati nove metode za opredelitev možnosti za razvoj projektov v okviru socialne ekonomije.

Naš cilj je, da spoznamo lokalno realnost z namenom spodbujanja podjetništva in razvoj novih socialnih podjetij ob upoštevanju položaja ljudi, ki imajo priseljenško ozadje in so na robu socialne izključenosti.

Projektne partnerji

Uporabljene informacije so bile pridobljene s strani partnerjev in temelji bodisi na lastni raziskavi, s pomočjo intervjujev nekaterih zanimivih deležnikov, na lastnem znanju, in naboru sekundarnih podatkov. Ta publikacija odraža le stališča avtorjev, in projektne partnerji ne odgovarjajo za kakršno koli reprodukcijo, zlorabo ali nadaljnjo uporabo informacij, ki jih publikacija vsebuje.

Socialno podjetništvo

Kljub pomanjkanju neke splošne definicije oziroma opredelitve pojma “Socialno podjetništvo”, je v Evropi pojem povezan s podjetjem ali podjetnikom, ki v svojem poslovanju zasleduje ali pa daje prednost socialnim ciljem pred ekonomskim. Evropska komisija opredeljuje socialno podjetje kot podjetje, ki posluje v socialni ekonomiji s ciljem ustvariti spremembe in socialne vplive v družbi, in ne ustvarjati dobiček za lastnike ali delničarje. Ustvarja izdelke in storitve ter jih inovativno-podjetniško prodaja na trgu, zaslužek pa namenja doseganju socialnih ciljev. Organiziran je tako, da ustvarja svobodno in ne-hierarhično (sploščeno) podjetniško klimo, kjer so sodelavci na eni strani enakovredni ustanoviteljem, na drugi pa kupci enaki ostalim deležnikom, na katere ima lahko poslovanje podjetja vpliv.

SLOVENIJA

Slovenija ima pri razmahu socialne ekonomije določeno posebnost, saj je iz svojih preteklih političnih sistemov, naj si gre za Avstro-ogrsko ali kasneje v času samoupravljanja, podedovala precej značilnosti, ki so še danes prisotne v socialni ekonomiji. Tako je na primer sistem zadrug in združništva prisoten v Sloveniji celih 140let in je rezultat procesa razpada fevdalnega sistema. Po propadu fevdalnega družbenega reda so se morali kmetje združiti, da bi se obranili pred prodajo svojih izdelkov pod ceno, in ko je šlo za iskanje financ, da bi le-te dobil po znosnih obrestnih merah. To varovanje so kmetje in obrtniki našli v združnem sistemu in tako je združništvo z zakonom iz davnega leta 1873 postal mehanizem, ki je branil tedanje slovenske kmete pred naraščajočim kapitalizmom. Leta med prvo in drugo svetovno vojno so bila ugodna leta za razmah različnih zadrug, združenj, dobrodelnih organizacij in zvez organizacij. Po drugi svetovni vojni je z nastopom socialističnega družbenega sistema in v času družbene lastnine zgodil kratek zaton zadružne socialne ekonomije. V sedemdesetih letih se je nato ponovno vzpostavil sistem, a tokrat po zaslugi razvoja organizacij civilne družbe. Zanimivo je dejstvo, da so bila to ugodnejša leta za razvoj socialne ekonomije kot kasneje ob nastopu samostojne države po letu 1991.

Torej Slovenija je iz vidika socialne ekonomije veliko dobrega do samostojnosti že poznala in podedovala. Specifična politična in gospodarska tranzicija slovenske države v tržno gospodarstvo je razumljivo pustila nekaj posledic pri razvoju socialne ekonomije, saj je bila prioriteta prestrukturiranje gospodarstva in izgradnja mednarodnih političnih povezav. Ne glede na to, so se skozi ta čas zgodile številne študije, izobraževanja, mednarodni projekti in razni priročniki s področja združništva in socialnega podjetništva. V Sloveniji ima država glavno vlogo pri zagotavljanju javnih dobrin in storitev socialnega značaja. Gospodarstva ima eno najvišjih stopenj državnega nadzora v EU. Socialna zaščita močno temelji na državnih subvencijah, ki omogočajo preživetje in prispevajo k zmanjšanju socialnih razlik med prebivalci in prinaša visoko stopnjo socialne varnosti za vse državljane. Delitev med privilegiranimi in ne-privilegiranimi skupinami na trgu dela (kot so npr. invalidi, mladi, starejši in nizko kvalificirani delavci) je še vedno zelo jasna, zato je Slovenija v nekaterih primerih integracije ranljivih skupin tudi zgled tujim državam (npr. vključevanje invalidov na trg dela). To področje je bilo zelo dobro in sistemsko rešeno že v prejšnjem sistemu, kjer se je od leta 1976 sistematično zaposlovalo oziroma vključevalo invalide v delovne procese.

Danes, bolje rečeno na dan 30.6.2016, Slovenija šteje zelo veliko organizacij civilne družbe, po podatkih AJPES preko 33.000. In sicer imamo kar 23.954 društev, 8.622 zasebnih neprofitnih organizacij in zavodov, ter 422 zadrug. Prav tako pa šteje Slovenija 2.807 pravnih oseb javnega prava od tega je 1.456 javnih zavodov, katerih poslanstvo je služiti civilni družbi. V kolikor je visoka številka društev in zvez društev morda posledica prejšnjega sistema, katerih financiranje še danes temelji pretežno na donacijah, članarinah in javnih sredstev, je povečano število zasebnih zavodov morda pripisati bolj podjetniški logiki. Vodenje in organizacija nepridobitne pravne osebe (npr. zavod, inštitut) je povezana z obstojem na trgu, saj si mora pridobiti trajnostno financiranje, ki ne temelji na članarinah, ampak je to prej prodaja storitev in izdelkov, kot čakanje na subvencijo. Takšno razmišljanje brez težav označimo za podjetniško razmišljanje. Podobno velja tudi za zadruge, saj gre danes tudi pri njih v ozadju predvsem za podjetniško logiko, v kolikor želi ta pravna oseba, poleg zasledovanja nekaterih lokalnih ali družbenih ciljev, obstati na dolgi rok, se mora zato obnašati podjetniško. Tanko je meja med omenjenimi pravnimi subjekti in njihovimi poslanstvi v družbi ter razlago socialnega podjetništva. Zato za raziskovalce številke postanejo zanimive, ob pregledu stanja po letu 2011.

Namreč leto 2011 zaznamuje sprejetje Zakona o socialnem podjetništvu (ZSocP; Uradni list RS, št. 20/2011), ki ga potrdi tudi parlament. Po toliko letih nejasne umestitve socialnega podjetništva v kontekst socialne ekonomije dobi Slovenija zakon, kateri glavni cilj je opredeliti socialnega podjetnika, pogojev poslovanja ter usmeritev razvoja. Tretji člen zakona (ZSocP) opredeljuje socialnega podjetnika kot nekoga, ki krepi družbeno solidarnost in kohezijo, spodbuja sodelovanje ljudi in prostovoljsko delo, krepi inovativno sposobnost družbe za reševanje trajnostnih - socialnih, gospodarskih, okoljskih in drugih problemov, spodbuja socialne inovacije, zagotavlja dodatno ponudbo proizvodov in storitev, vključno s storitvami, ki so v javnem interesu, razvija nove možnosti zaposlovanja, zagotavlja dodatna delovna mesta ter socialno vključenost in poklicno reintegracijo ranljivih skupin ljudi na trgu dela.

Očitno je tedanja politika ob visoki brezposelnosti in gospodarski krizi, kar naenkrat začutila neizkoriščeno priložnost za razvoj socialnega podjetništva. Gledano skozi zgodovino, morda to ni bil najbolj primeren trenutek za takšen zakon, saj se je skozi zgodovino socialna ekonomija običajno krepila kot proti utež v času močnega gospodarstva. Kakorkoli že, iz prej omenjene statistike je razvidno, da je aktivnost v nepridobitni socialni ekonomiji (št. pravnih oseb nepridobitnega značaja) precej priljubljena. Kaj prinaša novi zakon težko ocenjujemo oziroma je še prezgodaj za ocene. Namreč socialno podjetje po novem zakonu pomeni, da je socialni podjetnik tisti, ki ima registrirano pravno osebo bodisi kot zavod, zadruga, društvo, fundacija ali nepridobitni d.o.o., in pridobi status socialnega podjetja ter je voden v javni evidenci socialnih podjetij pri Ministrstvu za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo (MGRT). Takšnih socialnih podjetij je bilo v juniju registriranih 167, in sicer 53 zavodov, 48 društev, 39 zadrug, 20 družb z omejeno odgovornostjo, 3 inštituti in 1 fundacija.

Gospodarska dejavnost podjetij v socialni ekonomiji: Socialne podjetniške aktivnosti so različne, v nadaljevanju so naštetje glede na pogostost dejavnosti: Storitve socialnega podjetništva, socialne pomoči, dnevno varstvo, socialno varstvo; Izobraževanje, usposabljanje; Okolje, ekologija; Kmetijstvo, poljedelstvo in gojenje posevkov ter plodov; Turizem in šport; Hrana (predelava, prodaja, restavracije in bari); Trgovina na drobno in debelo, posredništvo pri prodaji (od tekstila, oblačil, hrane in drugih materialov / blago).

ŠPANIJA

Španija je bila prva evropska država, ki je sprejela zakon o socialni ekonomiji, kjer ni zgolj dobra opisala kaj ta pojem pomeni, ampak je v zakon uvrstila tudi vse pravne oblike, skozi katere lahko socialna podjetja delujejo. Zakon o socialni ekonomiji (št 5/2011) iz leta 2011 definira socialno podjetje kot podjetje, ki je del socialne ekonomije, in ne kot katerakoli institucionalno organizirana pravna oblika

V skladu s tem zakonom, bi morala vsa socialna podjetja upoštevati naslednja načela: (1) javna ali socialna korist za družbo (ustvarjanje blaginje) pred ekonomskimi koristmi (ustvarjanje dobička); (2) demokratično, pregledna in participativno upravljanje; (3) koristi, ustvarjene iz gospodarske dejavnosti socialnih (nevladnih) organizacij so v glavnem ustvarjene na podlagi opravljenega dela in storitev znotraj organizacij; (4) neodvisnost od javnih organov (to so lahko prostovoljci, druge zasebne pravne osebe); (5) zaveza za notranjo in zunanjo solidarnost, poudarek na lokalnem ter trajnostnem razvoju, socialni koheziji in vključevanju. Zakon se nanaša (člen št.5) na vse organizacije, ki so del socialne ekonomije: torej zadruga, posebna podjetja kot delavska združenja, t.i. prijazne družbe (v originalu »mutualidades«), t.i. »Vključujoča podjetja« (v originalu: Empresa de insercion), neprofitne organizacije, posebne centre za zaposlitev (invalidnih oseb), idr.

Socialna ekonomija in s tem socialna podjetja (in druge pravne oblike) v ekonomiji Španije:

- 10% španskega BDP
- 12,5% zaposlenih
- 42,8% prebivalstva je povezana s socialno ekonomijo

Pravna oblika (status) socialnega podjetja:

- Zadruga: 20.206
Zaposlenih: 277.390
- »Posebna podjetja kot delavska združenja« (po definicija je večina kapitala v lasti delavcev): 10.471
Zaposlenih: 64.491
- »Vključujoča podjetja« (v originalu: »Empresa de insercion«) – podjetja, ki zaposlujejo ranljive skupine in predstavljajo instrument za boj proti revščini in socialni izključenosti: 206
Delavci v integraciji 2.646
- »Posebni zaposlitveni centri« – torej podjetja, katerih primarni cilj je spodbujanje zaposlovanja delavcev s posebnimi potrebami (invalidi): 450
Invalidi 105,694

Regionalna raven

V Španiji obstajajo očitne razlike, ko govorimo o razmahu socialne ekonomije. V tem okviru spadajo med najbolj napredne regije Katalonija, Andaluzija in Baskija. Neenakovreden razvoj socialne ekonomije po državi je delno posledica različnih pravnih okvirov po posameznih regijah kot tudi po številu in sestavi prebivalstva določene regije. Ampak še pomembnejši razlog za razlike po podatkih zadnjih raziskav leži prav v moči enakovredne vključujoče socialne skupnosti določene regije in razvojem javnega transporta znotraj regije (povezanost ljudi).

Na lokalni ravni partnerja iz Španije, v mestu Burgos, je precejšnje število pobud in deležnikov, ki so zaposleni v socialni ekonomiji kot na primer v zadrugah, posebna podjetja kot delavska združenja, vključujoča podjetja, posebne centri za zaposlovanje in neprofitni privatni zavodi. V okviru zaposlovanja in nudenja socialnih storitev, obstaja nekaj zanimivih pobud, ki jih neprofitni zavodi izkoristijo za zaposlitev težko zaposljivih oseb. Govorimo o ranljivih skupinah, ki jim grozi socialna izolacija, in o invalidih.

GRČIJA

Grčija je država, v kateri socialna ekonomija predstavlja bogato in globoko preteklost socialnega udejstvovanja. Kakorkoli že, vidnejši institucionalni razvoj pa je socialna ekonomija doživela ob nastanku sodobne Grčije v 19. in ob razvoju vizije družbenega razvoja v 20. stoletju. Kljub temu pa je socialna ekonomija šele pred kratkim dobila svoje mesto v ustavi (2011), ki je sicer nekoliko v neskladju z Evropskimi smernicami, a vseeno pomemben mejnik in temelj za pospešeni razmah socialne ekonomije, sploh v času ko je država močno obremenjena s fiskalnimi posledicami finančne krize iz leta 2010.

Obstajajo tri institucionalizirane oblike socialnega podjetja v Grčiji:

- Ženska kmetijsko-turistična zadruga, večina od njih je že bila ustanovljena leta 1980, v skladu z zakonom 1541/1985;
- Zadruga z omejeno odgovornostjo (Koi.S.P.E.) za ljudi s težavami v duševnem zdravju, ustanovljena na podlagi zakona 2716/1999; in
- Socialno zadružno podjetje, ustanovljena v skladu z zakonom 4019/2011 (Koin.S.Ep.).

Ustvarjanje novih zaposlitev (delovnih mest)

V skladu s podatki evropskega statističnega urada Eurostat iz leta 2010 je število delovno aktivnega prebivalstva v starosti od 16 do 65 let v bilo povprečju 6,5% aktivnega prebivalstva zaposlena v socialni ekonomiji (14,5 milijona zaposlenih). V Grčiji je ta odstotek znašal 2,7% , in sicer je bilo vseh zaposlenih v socialni ekonomiji 117.120 v primerjavi s 4.388.000 celotne zaposlenosti.

Gospodarska dejavnost podjetij v socialni ekonomiji

V kolikor ne upoštevamo podatka o raznih društvih in o širokem spektru aktivnosti, ki imajo prekrito dejavnost v socialni ekonomiji, potem bi grško socialno ekonomijo sestavljale naslednje dejavnosti – večje velikosti (nad 500 zaposlenih): (1) kmetijske zadruge (6,376); nato (2) stanovanjske zadruge (545) in (3) zadružne banke (25). Precejšnji delež pa predstavljajo tudi manjše pravne oblike (pod 500 zaposlenih) kot na primer: (1) zadruge malih podjetij (vodovodarji, električarji, kmetijstvo in turizem), (2) socialne zadruge z omejeno odgovornostjo in (3) socialna zadružna podjetja, ki so zaposlovala ljudi s posebni potrebami (samo 16).

Razlike med regijami

Socialna podjetja so razpršena po vsej Grčiji, od goratega območja do oddaljenih otokov. To pomeni, da ni velike razlike glede na razvoj socialnih podjetij v državi. Kljub temu pa so nekatere kmetijske zadruge najbolj razvite na območjih, kjer so naravne danosti najbogatejše, kot na primer Tesalija in Peloponez.

Lokalna raven

V Tesaliji, ki je ena izmed večjih regij Grčiji, so prisotna tudi socialna podjetja. Večina jih ima pravno obliko Ženske kmetijsko-turistične zadruge. Ženske kmetijsko-turistične zadruge so bile ustanovljene v začetku leta 1980 s strani Sekretariata za enakost spolov na Ministrstvu za razvoj, da bi na novo opredelili vlogo žensk v družbi.

Ženske kmetijsko-turistične zadruge so predstavljale vodilno pobudo v času, ko je bilo potrebno na novo opredeliti vlogo žensk v grški družbi. Predlagali so nov način zadovoljitev socialnih potreb, nadgradnjo družbenega statusa žensk, ki živijo na podeželju, in ponuditi nove možnosti zaposlovanja, ki ustvarjajo dohodek, ne samo za člane same, ampak tudi za lokalne skupnosti, ki podpirajo lokalni razvoj. Kmečki turizem je deloval kot stabilna panoga, ki prinaša dopolnilni dohodek podeželskih družin, za izboljšanje njihovega življenjskega standarda. Na dolgi rok pa je pomenilo, da je to način kako preprečiti boj med podeželjem in urbanimi migracijami. Glavne dejavnosti zadrug so bile proizvodnja domačih živilskih izdelkov kot so, marmelade, marmelade in tradicionalnih dobrot, predelavo kmetijskih proizvodov za potrebe gostinstva, in pa drugih umetniško-rokodelskih izdelkov oziroma obrti, kot so nakit in preproge. Larissa, ki se nahaja v središču Tesalije, ki je podeželska regija z razvitim kmetijstvom, kjer se je lahko ta vrsta socialne ekonomije uspešno razvila. To je tudi razlog, zakaj je večina ženskih zadrug s sedežem v tej regiji.

V zadnjih treh letih v Grčiji, pa tudi v Larissi in Tesaliji, lahko vidimo vzpostavitev nekaterih Socialnih in zadrugnih podjetij (tako imenovani Koin.S.Ep.). Ta pravna oblika ima tri kategorije podjetij: 1) Integracija, 2) socialna oskrba in 3) socialno zadrugno podjetje z namenom povečanja kolektivnosti in produktivnosti. Merila za določitev te vrste socialnega podjetja (kategorije 2 in 3), vključujejo: najmanj pet ljudi, heterogenega ozadja, ki so se združili z namenom oblikovanja socialnega sodelovanja. Glavne ciljne skupine, ki jih socialno zadrugno podjetje nagovarja, so:

- Ljudje s posebnimi potrebami
- Posamezniki, ki prebivajo na podeželju / oddaljenih skupnostih
- Starejši ljudje
- Mladi
- Brezposelne osebe
- Druge skupine, kot so starši problematični otrok, idr.

Na žalost v Tesaliji, in s tem v Larissi, ni socialnih podjetij, ki vključujejo priseljence ali pa so bila ustanovljena s strani priseljencev.

ITALIJA

Pojem socialnega podjetja je bil prvič uporabljen v Italiji leta 1980. Izraz se nanaša na inovativne zasebne pobude, ki so jih podajali prostovoljci z namenom zagotavljanja socialnih storitev ali omogočanje vključevanja prikrajšanih oseb na trg dela. Za ta namen je bil sprejet poseben zakon za ustanovitev socialnega podjetja kot ločena kategorija (2005) in bil sprejet v italijanskem parlamentu leta 2016 (zakon št. 155/2006).

Rezultat prvega italijanskega zakona o socialnem podjetništvu ni bil lih v zadovoljstvo deležnikov, saj se je skozi čas pokazala šibkost v smislu:

- Število socialnih podjetij;
- Organizacija pravne osebe;
- Socialne in tudi gospodarske (ne)učinkovitost;
- Inovacije.

25. maja 2016 je italijanski parlament potrdil reformo tretjega sektorja, socialnega podjetništva in disciplino univerzalne javne službe. To je prvi korak, da se ponovno določi temelje za socialno ekonomijo. Cilj nove reforme je podpora širjenju socialnega podjetništva in socialne ekonomije. Potrebno je bilo jasno opredeliti in razlikovati model socialnega podjetništva od drugih modelov ki so ustvarjeni za doseganje dobička. Zato je bilo potrebno zagotoviti posebne predpise in zahteve; ter olajšati pravni postopek ustanovitve socialnega podjetja.

V 10 letih veljave prejšnjega zakona je zgolj 365 podjetij uradno prevzela naziv "socialno podjetje". Ta številka je precej nižja od načrtovane, ki je bila 700 podjetij. To neskladje je posledica počasnosti postopka aktivacije ter na trenutke zmedeno birokracijo, ki je vodila zakon, saj ni jasno razlikovati socialnega podjetja od dobičkonosnega. Poleg tega obstaja okoli 400 podjetij, ki imajo v svojem imenu besedo "socialno podjetje", vendar še niso bila evidentirana v Poslovnem registru socialnih podjetij. Ta zmeda potrjuje dejstvo, da je večina socialnih podjetnikov opustila idejo o socialnem podjetju že v času administrativnega postopka.

Čeprav se je število socialnih podjetij povečevalo, še vedno predstavlja nepomemben delež v nacionalni ekonomiji. Drug razlog za pomanjkanje širjenja socialne ekonomije je tudi dejstvo, da primanjkuje spodbud, ki bi podpirale razvoj socialnega podjetništva. Ob koncu leta 2010 je bilo približno 383.000 zaposlenih v socialnih podjetjih. Na sektorski ravni je bila precej višja od povprečja. Trend je bil povečevanje zaposlitev v dejavnosti zdravstva in socialne pomoči, ki je razširil svojo dejavnost in jo povečal s 64% na 69% vseh zaposlenih v sektorju. V letu 2011 so se socialni zadrage zaposlovale 30.534 delavcev, ki so bili iz ranljivih skupin ali delavci s posebnimi potrebami.

Gospodarska dejavnost podjetij v socialni ekonomiji

Socialnih podjetij aktivnosti se nanašajo predvsem na "izobraževanje" (38,8% v letu 2010; 36,9% v letu 2011, 31,7% v letu 2012) in "zdravstveno ter socialno pomoč" (29,3% v letu 2010; 30,5% v letu 2011, 31,5% v letu 2012).

Razlike med regijami

V Severni Italiji je večja prisotnost neprofitnih ustanov s tržno naravnostjo, in je v skladu z višjo stopnjo podjetništva, ki obstaja na tem področju v državi (Istat, 2014).

Bolj tipično socialno podjetništvo je prisotno v regijah na jugu države, v kateri se nahaja 40% vseh, od tega 22% nacionalni delež pade na regijo Kampanija, kjer je 170 socialnih podjetij. Ta pojav je povezan s širjenjem izobraževalnih ustanov (vrtci), ki prevzemajo to kategorijo za pridobitev javnih sredstev kot izobraževalne ustanove zasebnega značaja.

Samozaaposlitev, socialna ekonomija in priseljenci

Osrednji cilj evropske politike zaposlovanja je povečati udeležbo ranljivih skupin na trgu dela (stopnja zaposlenosti), ki so trenutno veliko slabše zastopane na trgu dela (predvsem posamezniki z drugačnim etničnim poreklom, starejšimi prebivalci, invalidi in nizko kvalificirani delavci).

Vendar pa so priseljenci obravnavani drugače, in niso vodeni kot skupina ljudi, ki jim grozi socialna izključenost (razen beguncev), tako da ne obstaja nobena posebna pomoč, ki bi se nanašala na spodbujanje socialne ekonomije med priseljenci. Trenutno ni na voljo specifičnih podatkov (podatkovnih baz, informacij) o povezavi med priseljenci in socialnim podjetništvom. Relativno malo je bilo napisanega o učinkovitosti socialne ekonomije pri vključevanju priseljencev na trg dela in reševanju vprašanj ekonomske integracije. Nedavno iskanje akademskih člankov in drugih virov, ki bi vsebovali podatke o organizaciji in delovanju socialnih podjetjih in zadrug.

Dobre prakse

GRČIJA

Gh Thessalis (Območje Thessaly)

Območje / mesto: Thessaly/ Larisa

Pravni status: Socialna zadruga

Gospodarska dejavnost: pridelava kmetijskih pridelkov in prodaja direktno na trg, brez posrednikov.

Zadruga je bila ustanovljena kot rezultat projekta na nacionalni ravni. Glavni cilj projekta je bila mobilizacija lokalnih deležnikov in občine Larissa ter zagotoviti ustvarjanje delovnih mest za ranljive socialne skupine, v skladu z lokalnimi potrebami in z namenom zagotavljanja razvojnih priložnosti za vse.

Projekt "Bodi proizvajalec" se osredotoča na naslednje skupine prebivalstva:

- Dolgoročno brezposelne osebe, starejše od 45 let, z nižjo izobrazbo
- Enostarševske družine
- Migrante in begunce
- Revne osebe / osebe, ki jih ogroža revščina

Rezultat tega projekta je bila ustanovitev socialne zadruge. V omenjenem projektu sodeluje 46 oseb.

Podjetje "Gh Thessalis" je socialno združeno podjetje, ki ima za glavni cilj pridelavo kmetijskih pridelkov in prodaja direktno na trg, brez posrednikov.

Prodaja izdelkov poteka v združnih trgovinah, elektronsko preko spletne trgovine, elektronske pošte, telefona ali telefaksa. Potrošniki lahko naročajo sadje, zelenjavo in ostale pridelke direktno pri kmetovalcih, brez dodatnih stroškov.

The Green Fox of Skiathos (Prasini Alepou)

<https://prasinialepou.wordpress.com/author/prasinialepou/>

“Green Fox” socialna zadruga je začela svoje delovanje januarja 2011, na pobudo Mednarodnega kluba žensk Skiathos. Namen je bil dvigniti nivo ozaveščenosti o pomenu čistega okolja na splošno in začeti z recikliranjem odpadkov. “Green Fox” je začel delovati na osnovi dela prostovoljcev, z zelo omejenimi sredstvi za delovanje in mu je doslej uspelo zbrati, stisniti in reciklirati preko 120 ton plastenk in 2 toni aluminijastih pločevink. Glede na obseg odpadkov je to velika gora smeti, ki ni končala na odlagališču odpadkov.

Zaradi slabe kvalitete pitne vode na otoku Skiathos so prebivalci primorani uporabljati ustekleničeno vodo, kar povzroča veliko količino plastenk, ki dnevno končajo na odlagališču odpadkov, v primeru, da se jih ne reciklira. Poleg plastenk so začeli zbirati in reciklirati tudi aluminijaste pločevinke. V bližnji prihodnosti bodo zbiranje in predelavo razširili še na druge odpadke, ki jih je mogoče reciklirati. Po dveh letih je Mednarodni klub žensk Skiathos prerasel v tako imenovano organizacijo “Green Fox”, postal samostojna socialna zadruga.

Dandanes je upravljanje z odpadki pomembna tema. V primerjavi s preteklostjo danes proizvedemo več odpadkov, kar je bolj obremenjujoče za okolje. Na majhnem otoku, kakršen je Skiathos, je prostor za odlagališča odpadkov omejen. Prav zato je potrebno reciklirati se kar se da reciklirati in tovrstne smeti ne smejo ostati na otoku. Otok pa se srečuje s še dodatnimi težavami že samo zaradi dejstva, ker je otok, saj so stroški prevoza na celino izredno visoki. Ločevanje odpadkov mora biti izvedeno preden so odpadki poslani z otoka. Prav iz tega razloga in z namenom reševanje tovrstnih težav, je bilo ustanovljeno to socialno podjetje. Trenutno ima “Green Fox SCE” 43 članov, ki je na primer samo v letu 2014 reciklirala 40 ton plastenk PET in 1 tona aluminija.

ITALIJA

Multiplex Cinema “Postmodernissimo” (<http://www.postmodernissimo.com/il-progetto/>)

Anonima impresa sociale je socialno podjetje ustanovljeno leta 2014 s strani štirih mladih, z namenom ohranitve starega kina v mestu Perugia, ki je bil zaprt pred 14 leti. Nekoč gledalci predstav v tem kinu, so postali ustanovitelji in člani socialnega podjetja. Ta kulturni in podjetniški projekt je bil podprt s strani mesta Perugia, s tem so zadrugi in kinu »Postmodernissimo start-up« omogočili dostop do finančnih sredstev. Zadruga je vložila 300.000 evrov sredstev za prenovo prostorov kina in za nakup nove opreme. Financiranje te investicije se je izvedlo s podporo sodelujočih deležnikov, finančne podpore posameznikov, ki so postali člani zadruga ali so dali donacijo za projekt, s pomočjo posojil danih s strani banke in nizko obrestnega posojila s strani regije Umbrija.

Vključevanje državljanov v projekt in ustanovitev socialnega podjetja se je izvajala preko najrazličnejših načinov sodelovanja oziroma aktivnosti: med prenovo je bila ustanovljena začasna pisarna, kjer so sprejemali ljudi, ki so želeli poizvedeti več o projektu ali obiskati samo gradbišče; možno je bilo postati finančni partner projekta (Anonima Impresa Sociale ima danes več kot 50 članov); ljudem so dali možnost, da podprejo projekt start-up z lastnimi donacijami; s posebno

kampanjo zbiranja sredstev za prenovo kina so aktivirali več kot 700 ljudi. Ustanovili so tudi virtualno skupnost, ki podpira ta kulturni projekt in ima danes več kot 5.000 članov. S tem so dali kinu »Postmodernissimo« socialno in skupnostno dimenzijo.

Projekt "Social start ups" (www.socialstartups.eu)

Social Start Ups je Erasmus + KA2 projekt, ki ga vodi italijanska nevladna organizacija Tamat. Zahvaljujoč temu projektu je Tamat vključil lokalno skupnosti in začel projekt Ethical Purchasing Group (E.P.G.) v starem mestnem jedru mesta Perugia.

EPG je skupina ljudi, ki kupuje izdelke na podlagi etičnih kriterijev (npr. lokalni izdelek, organski, takšen ki prihaja od malih proizvajalcev). Organizacija želi vzpostaviti mrežo proizvajalcev od katerih bi lokalni potrošniki kupovali izdelke. Glavni interes organizacije EPG je pravična in trajnostna trgovina, ki je blizu potrebam ljudi in prijazna do okolja, ter s tem etična. EPG ustanovljen s strani Tamat-a razvija nov trajnostni model socialnega podjetništva (direktna prodaja in pravična cena).

Člani EPG organizirajo dejavnosti kot so:

- kuharski šov (demonstracija in učenje kuhanja iz sestavin, ki jih kupijo od lokalnih ponudnikov)
- socialni turizem (organiziranje »kuharskih« izletov)
- kuhanje doma (z uporabo izdelkov kupljenih lokalno)

Casale Forabosco (<http://www.casaleforabosco.com>)

AURAP fundacija, podjetja ONLUS, je socialno podjetje, ki deluje na območju Perugie. "Casale Forabosco" je ustanova, ki gosti 9 mladih z motnjo avtističnega spektra. Starši in najbližji sorodniki mladih aktivno sodelujejo na poti rehabilitacije. Dejavnosti so vodene s strani psihiatrov in specialistov za avtizem. Mladi so vključeni v aktivnosti na kmetiji. S tem prevzemajo odgovornost, si izboljšujejo samopodobo, zmanjšujejo občutek tesnobe in neprimerno vedenje. Delovne aktivnosti na kmetiji so: sprejemanje gostov, gostinske storitve, organsko vrtnarjenje, distribucija BIO pridelkov, skrb za osle in ptice, ustvarjalne delavnice (keramika, okraski, pakiranje), čiščenje in vzdrževanje notranjih in zunanjih prostorov. Vse aktivnosti so organizirane neposredno s strani Fundacije ali preko drugih gospodarskih subjektov s katerimi ima fundacija podizvajalsko pogodbo.

SLOVENIJA

SIMBIOZA GENESIS, socialno podjetje

Kraj / mesto: Ljubljana, Slovenija

Pravni status: socialno podjetje

Gospodarska dejavnost: izobraževanje in usposabljanje, medgeneracijsko sodelovanje in dejavnosti

Web, blogi, internetne strani, ipd.:

- <http://www.simbioza.eu/en>
- <https://www.facebook.com/Simbioza.eu/?fref=ts>
- <https://www.youtube.com/watch?v=WYlfVqKJpPU>

Vključene osebe:

Zaposleni: 2

Prostovoljci: 2 – 20 / leto

Zaposleni – javna dela: 2

Zaposleni za polovični delovni čas: 4

Vključenost oseb z zmanjšano možnostjo zaposljivosti:

Starejši ljudje:

- medgeneracijski center: 800 oseb / letno
- nacionalni projekt "Symbiosis Moves": 10.000 oseb / projekt
- nacionalni projekt "Symbiosis School": 900 oseb / projekt

Simbioza Genesis je socialno podjetje, ki je nastalo iz istoimenskega projekta Simbioza. Projekt Simbioza je največji nacionalni projekt, ki temelji na medgeneracijskem sodelovanju, solidarnosti in spodbujanju vseživljenjskega učenja. V njem je že sodelovalo več kot 50.000 ljudi iz vse Slovenije z namenom izboljšati digitalno pismenost strejše generacije.

Cilj je izboljšati življenja današnjih in prihodnjih starejših generacij ter spodbujati medgeneracijsko sodelovanje in solidarnost. Glavni cilji so povečati ozaveščenost o pomembnosti prostovoljstva, odgovornosti in proaktiven odnos do družbe ter socialnih vprašanj med generacijami. Medgeneracijski center je center, kjer bi starejše generacije dobile priložnost, da se učijo od mlajših generacij o digitalni tehnologiji, znanju tujih jezikov in aktivnem življenju (šport in rekreacija). Tako so mladi posamezniki dobili priložnost, da delijo svoje znanje s starejšimi, in tako si izboljšujejo razne spretnosti (poučevanje, delo z ljudmi, digitalne veščine ...) ter pridobijo izkušnje za delo s starostniki.

***Zavod GLOBAL, Zavod za globalno učenje in razvoj projektov,
SKUHNA projekt – svetovna kuhinja po slovensko***

Kraj / mesto: Ljubljana, Slovenija

Pravni status: zasebni zavod

Gospodarska dejavnost: izobraževanje in usposabljanje, priprava hrane in dostava (»Katering«)

Web, blogi, internetne strani, ipd.:

- <http://www.skuhna.si/>
- <http://www.zavodglobal.org/>
- <https://www.facebook.com/Skuhna/?fref=ts>

Vključene osebe:

Zaposleni: 4

Prostovoljci: 6 / leto

Zaposleni – javna dela: 2

Zaposleni za polovični delovni čas: 5

Projekt Skuhna, je zasnovan v zavodu Global in temelji na dejstvu, da je hrana, pripravljane in uživanje okusnih jedi iz drugih kultur lahko močan povezovalac ljudi, saj hrana lahko pričara dežele, v katerih nismo še nikoli bili, njihovo kulturo, običaje, način bivanja in življenja ljudi. Projekt je v osnovi namenjen migrantom in migrantkam, ki prihajajo iz držav globalnega juga – Azije, Afrike, Srednje in Južne Amerike. V restavraciji na Trubarjevi prostovoljci, zaposleni in ostali delavci pripravljajo hrano iz različnih dežel, kot na primer Tunizije, Kenije, Zimbabve, Argentine, Gambije, Maroka, Indije, Alžirije, Bangladeša, Filipinov in Egipta. Pripravljena hrana se ponuja na trg tudi preko storitve »kateringa«, pripravljajo pa se tudi izobraževalne dogodke, kjer se ljudje lahko pridejo učiti.

Eden širših namenov projekta je torej ponuditi priseljencem različne dejavnosti, s katerimi bodo na kreativen in prijeten način spodbujale druženje ranljivih skupin in večinskega prebivalstva. Med spoznavanjem se med drugim razbijajo predsodki, ki jih imajo ljudje eden o drugem. Projekt med drugim omogoča usposabljanje in izobraževanje, da se potem lažje vključijo v polje dela in se finančno osamosvojijo.

Zavod KNOF, Knof zavod za kreativni razvoj Sevnica - socialno podjetje

Kraj / mesto: Sevnica, Slovenija

Pravni status: socialno podjetje

Gospodarska dejavnost: izobraževanje in usposabljanje, svetovalne dejavnosti, podpora podjetništvu, šiviljski izdelki, integracija, varovanje okolja.

Web, blogi, internetne strani, ipd.:

- <http://www.knof.si/>
- <https://www.facebook.com/drustvo.knof?fref=ts>

Vključene osebe:

Zaposleni: 3

Prostovoljci: 15 / leto

Zaposleni – javna dela: 4

Zaposleni za polovični delovni čas iz ranljivih skupin: 5

KNOF je skupnost ljudi iz Posavja, ki verjamejo v socialno podjetništvo, katero ima pozitiven učinek na okolje, zdravje in družbo. Vizija KNOF je postati močna skupnost različnih članov, zaposlenih, podjetnikov, javnih institucij, organizacij, ki usklajeno rešujejo določen problem v Posavju. Cilj skupnosti je soustvariti čim bolj samooskrbno, zeleno in zdravo (srečno) Posavje ter pri tem ustvariti nova zelena delovna mesta, tudi za ranljive ciljne skupine kot so invalidi, starejši nad 50. let, dolgotrajno brezposelni.

KNOF ima 8 podjetniških centrov:

- PC Stara šola – center za ponovno uporabo
- PC Zeleni vrt– urbano vrtnarjenje
- PC Kiss – pralne plenice
- PAKETI izdelkov KNOF – oblačila za odrasle in oblačila za otroke
- PC Srčni žarki – aktivnosti za kakovost življenja

- PC Tekstilna proizvodnja
- PC SUNK – digitalno opismovanje starejših generacij
- PAKETI izobraževanj KNOF – delavnice in izobraževanja za različne skupine (mladi, upokojeanci, brezposelni, socialni podjetniki)

ŠPANIJA

Fundacija Alter - *Rastlinjak* “**HUERTO MOLINILLO**”

<http://www.fundacionalter.org>; <http://huertamolnillo.blogspot.com.es/>

Fundacija ALTER je zasebna neprofitna organizacija, ki si prizadeva za izgradnjo pravične družbe in bolj enoten svet, ki daje v ospredje ljudi. Fundacija je bila ustanovljena pred desetimi leti z voljo do ukrepanja in spreminjanja družbenega sistema, s poudarkom na solidarnosti in trajnostnem razvoju. Fundacija ima 30 do 40 članov, ki zagotavljajo financiranje preko članarin. V fundaciji dela 10 prostovoljcev. T.i. Huerto Molinillo je mestni rastlinjak in sadovnjak hkrati. Tu se ukvarjajo z ekološkim kmetijstvom. Glavna investicija je bila izgradnja rastlinjaka. Kar se proizvede sadja in zelenjave, se porazdeli med člane. Trenutno ima rastlinjak 100članov, vsak član plača letno pristojbino in so upravičeni do prejema 5kg sezonskega sadja in zelenjave na teden. Fundacija deluje v skladu z načeli solidarnosti, torej tudi posluje kot socialno podjetje in zaposluje zgolj ljudi, ki jim grozi socialna izključenost in ekonomska stiska. Tako zaposlujejo 5 oseb, dve ženski in 3 moške, ena oseba je priseljenc. Vsak ima enake delovne pogoje in enako plačo.

Web, blogi, internetne strani, ipd.:

<http://www.fundacionalter.org>

<http://huertamolnillo.blogspot.com.es/>

www.alteraudio.es/

Priložnosti za razvoj socialnih podjetij

SLOVENIJA

Potencial socialne ekonomije v Sloveniji še zdaleč ni v celoti izkoriščen in vloga socialnih podjetij je še vedno potisnjena na rob. Slovenija potrebuje jasen koncept socialne ekonomije in vloge socialnih podjetij v družbi. Kot kaže je javnosti bolj pomembna vloga profitnih organizacij kot neprofitnih. Novoustanovljena socialna podjetja so sicer nekoliko bolj inovativna glede vrst storitev in obravnavanju primarne ciljne skupine. Med ciljnim skupinami so se tako pojavile tudi nove skupine, in sicer t.i. ranljive skupine (kot npr. priseljenci, begunci), ki so bile pred tem zanemarjene. Zdi se kot da je sedaj socialno podjetništvo in prostovoljno delo tisto, ki igra pomembno vlogo pri krepitvi socialne kohezije in zagotavljanje aktivnega sodelovanja posameznikov.

Slovenija ima v svoji kulturi in v prebivalstvu zelo pomembno zgodovinsko moč solidarnosti. To se kaže v dobro razviti civilni družbi in nevladni organizacijah. Od leta 2014 Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo namenja posebno pozornost socialnemu podjetništvu. Na ravni zakonodaje je Slovenija že sprejela zakon in druge pravne dokumente, ki so v podporo

politiki in razvoju socialnega podjetništva (ZSocP).

Pomemben dejavnik pri razvoju socialnega podjetništva je Slovenski forum socialnega podjetništva. Skupaj še z nekaterimi institucijami, kot so npr. Regionalne razvojne agencije, točke VEM, Slovenski podjetniški Sklad, inkubatorji in tehnološki parki ter druga združenja, predstavljajo pomembno podporno okolje za razmah socialnega podjetništva po celotni državi. V zadnjem času se pojavljajo tudi finančne spodbude na lokalni, regionalni in državni ravni.

Evropska komisija pošilja pozitiven trend, v katerem lahko slovenski socialni podjetniki in socialni start-upi pridobijo podporo za projekte socialnega podjetništva v okviru programov Evropskega socialnega sklada. Obstajajo tudi nekatere banke (zadružne banke), ki so pokazale zanimanje za ponudbo izdelkov in storitev, ki bi lahko imeli značilnosti socialnega bančništva. Medijske hiše in časopisi radi prikazujejo dobre prakse in izpostavljajo izjemne zgodbe posameznih podjetniških projektov. Tudi s prikazom različnih kampanj množičnega financiranja (t.i. Crowdfunding) pošiljajo optimizem in spodbujajo trend glede prihodnjega razvoja socialnega podjetništva, s tem pa zanimanje za delo, povezo vanje dejavnosti in integracijo.

ITALIJA

Nova reforma zakona je pomemben rezultat, saj zagotavlja jasno in enotno pravno opredelitev socialne ekonomije, delovna področja, namen in meje, ki jih morajo spoštovati društva, zadruge in podjetja v socialni ekonomiji.

Izboljšave v primerjavi s prejšnjim zakonom se nanašajo na:

- Natančna in enotna opredelitev kaj je to socialna ekonomija (t.i. tretji sektor): opredeliti socialnega podjetja, združenja, sindikate, strokovna združenja in zastopanje gospodarskih kategorij niso del socialne ekonomije
- Poenostavitev pravil glede pravnega statusa pravne osebe in pripravo kodeksa
- Prostovoljna in socialna promocija;
- Vzpostavitev regionalnih in med regionalnih usklajevalnih organov s programi za preverjanje sistema za prostovoljstvo;
- Koprodukcija blaga in storitev med neprofitnimi organizacijami, javno-zasebno partnerstvo...;
- Poenostavitev davčne zakonodaje (socialna finančna orodja, poenostavitvi donacij,...)
- vzpostavitev direktorata znotraj Ministrstva za delo in socialno politiko z namenom konsolidacije in preglednosti subjektov v socialni ekonomiji.

Pričakuje se, da bo nova zakonodaja (t.i. reforma) o socialni ekonomiji postala pomemben vir za razmah socialnega podjetništva. Jasen pravni okvir lahko pozitivno vpliva na start-up socialnih podjetij. Kot so pokazali različni projekti, npr. Postmodernissimo in Tamat EPG je lahko kultura, »zeleno gospodarstvo«, trajnostni razvoj in trajnostno kmetijstvo velika priložnost za razmah inovativnih socialnih podjetij. Na tak način lahko tudi priseljenci postanejo podjetniki in se aktivno priključijo v reševanje problemov in iskanje idej za reševanje socialnih vprašanj.

GRČIJA

V realnem gospodarstvu imajo zadruga poseben vpliv na teritorialni razvoj, ker so po definiciji zadruga namenjene zadovoljevanju potreb in želja ljudi v določeni regiji. Zlasti dve vrsti zadruga imajo pomembno vlogo pri ustvarjanju stabilnih delovnih mest in gospodarske dejavnosti, in sicer delavske zadruga in socialne zadruga. Prve zagotavljajo socialne vključenost skozi delo z ranljivimi skupinami državljanov, druge pa zagotavljajo zdravstvene, socialne, izobraževalne, kulturne in okoljske storitve splošnega interesa.

Glede na sestavo grškega BDP-ja (kmetijstvo: 3,4%; industrija: 16%; storitve: 80,6%), zadruga, ki delujejo na področju industrije in storitev (delavske in socialne zadruga), imajo velik potencial za ustvarjanje delovnih mest in blaginje, v kolikor so ustrezno podprte. Namreč njihov razvoj in logika delovanja je precej odvisna od stopnje sodelovanja s prebivalci in neodvisnosti od politike. Poleg tega je življenjska doba in stabilnost združnega poslovnega modela dolgoročna, zato tudi v času krize, mora biti vir inspiracije za druge vrste podjetij.

Javna podoba socialne ekonomije je nekoliko na slabem glasu zaradi slabih primerov in zapletov, nejasne zakonodaje in pravnih okvirov ter nezadostnih sistemov spremljanja in financiranja. Ta slab glas se je še povečal ob dejstvu, da se vsi deležniki nagibajo k ohranitvi neučinkoviteh struktur, ne pa zagotavljanje spodbud in pomoči za strukturne spremembe. Ni naključje, da je še v zadnjih letih prišlo nekaj pomembnih pobud za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva v Grčiji in je pričakovati večjo osredotočenost v prihodnji letih.

Nekaj namigov za razvoj socialne ekonomije v Grčiji:

- Vzpostavitev podpornih centrov, tako na nacionalni kot na regionalni / lokalni ravni za podporo start-up, razvoj in rast socialnih podjetij, ki izpolnjujejo pogoje, ki jih določa zakon;
- Vzpostavitev celovitega regulativnega in upravnega okvira za olajšanje dostopa socialnih podjetij do trga javnih naročil;
- Neposredna finančna podpora je predvidena, tako za nova podjetja v sklopu socialne ekonomije in preoblikovanje obstoječih subjektov (na primer prenos poslovanja na zadruga);
- Vzpostavitev delovne skupine strokovnjakov, socialnega financiranja in investitorjev iz Grčije in drugih evropskih držav;
- Olajšati transnacionalno učenje o tem, kako pomagati pri razvoju socialne ekonomije, v celotnem spektru organizacijske ureditve ;
- Izboljšati administrativni in pravni okvir

ŠPANIJA

V Španiji, pa tudi v Burgos, obstajajo možnosti za pospeševanje razvoja socialnih podjetij. Gospodarske dejavnosti obravnavajo socialno ekonomijo in socialna podjetja kot vir ustvarjanja novih delovnih mest. Nekaj namigov za razvoj socialne ekonomije v Španiji:

- »Zelene« dejavnosti in zelena delovna mesta. Velik delež socialnih podjetij vidi privlačnost v razvijanju svoje dejavnosti v zelenem sektorju: kmetijstvo, recikliranje,

obnovljivi viri energije in vzdrževanje zelenih površin. Prednost tega sektorja je potreba po delavcih, saj je delo delovno intenzivno, kar je težko v celoti nadomestiti s stroji ali avtomati.

- Socialne in zdravstvene dejavnosti (skrb za odrasle, nega starejših ljudi, ...) Staranje evropskih in španskih populacij v zadnjih desetletjih odraža naravno demografsko gibanje, ki se kaže po daljšem življenju, s tem pa po dodatnih potrebah v obdobju staranja.
- Turizem

V povezavi s priseljenci in njihove možnosti razvoj novih gospodarskih dejavnosti, obstajata dva zelo zanimiva sektorja, in sicer gostinske dejavnosti in obrti. V obeh primerih gre za izkoriščanje nečesa, kar ima vsak narod v sebi in je v interesu javnosti, torej kulinarika (značilna prehrana) in značilni ročni izdelki (obrt, ki omogoča preživetje). Pogosto se zgodi da prav prehrana priseljencem omogoča, da kulinarično znanje prenesejo v novo deželo. To kaže na kulturni pomen hrane, kulinarične veščine in znanja priseljencev. Fuzija kuhinja ali pa t.i. počasna prehrane, so tudi naraščajoče dejavnosti, ki omogočajo nove priložnosti in nove možnosti za raziskovanje. Priložnosti povezane z obrtniki so prav tako zelo zanimive, saj je trend ceniti ne le ročno izdelke, ampak vse, kar vključuje socialna in okoljska načela ter vrednote. Na primer razviti nove oblike sodelovanja ali pa primer z uvozom surovin ter drugega potrošnega materiala iz matične dežele priseljencev (pravična trgovina).

Metode za odkrivanje novih priložnosti, ki vodijo do zaposlovanja znotraj socialne ekonomije

SLOVENIJA

Razprava okoli vprašanja kako v Sloveniji razviti strategijo spodbujanja socialnega podjetništva je precej odvisna od pravne zakonodaje, ki jo bo sprejela država, in od vlade, ki sprejema strateške načrte na tem področju. Veliko je odvisnega tudi od financiranja. Namreč finance iz različnih programov EU (npr. socialnega sklada EU) so bile v preteklosti porabljene za socialne transfere in spodbujanje samo-zaposlovanja. To pa pomeni, da je tukaj še veliko rezerve, kako zagotoviti finance za krepitev sektorja socialne ekonomije in razmah socialnega podjetništva. Kakorkoli, vpletenost in integracijo zakona o socialnem podjetništvu (ZSocP) je potrebno vključiti v politiko tako, da ga sprejme več oziroma širša paleta ministrstev in ne zgolj eno, kot je to v primeru Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT).

Trenutno pozitivno spodbujanje socialnega podjetništva (tudi s pomočjo medijev) je pomembno, saj je na trenutke zabeležiti negativno konotacijo o socialnem podjetništvu, češ zbirokratizirali smo že obstoječe kanale za neprofitno in nevladno udejstvovanje. V Slovenski javnosti obstaja velik nesporazum, kaj je dejanska razlika med profitnimi in neprofitnim podjetje, ter podjetjem ki konstanto ustvarja izgubo. Neprofitnost je velikokrat v javnosti povezana z finančnim neuspehom, kar pomeni, da je to neka pravna oseba-ne glede na obliko, kateri je potrebno pomagati finančno pomagati (preko razpisov ali kako drugače). Potrebno je javnosti prikazovati dobre prakse, domače in iz tujine, saj le tako bodo ljudje razumeli kje je tista bistvena razlika in

kaj to pomeni na dolgi rok, tako na trgu dela kot pri integraciji ranljivih skupin. Ideja kako izgraditi zaupanje v socialno podjetništvo je morda v tem, da se pripravi letne nagrade za najboljše zglede socialnih podjetnikov.

Nekaj namigov za razvoj socialne ekonomije v Sloveniji:

- Najprej razdelitev socialnih podjetij po panogah, nato pa vključitev socialnih podjetij v lokalno ali regionalno strategijo razvoja. Morda skupaj s pobudo občin za vključitev socialnega podjetništva v svoje lokalne razvojne načrte pozitivno vpliva na vzpostavitev prijaznega okolja in s tem pospešen razvoj socialnih podjetij.
- Krepitev zaposlovanja dolgotrajnih brezposelnih skozi socialna podjetja, saj se le-ta lahko drugače posvetijo ranljivim skupinam v družbi
- Nove metode sodelovanja pri oblikovanju novih izdelkov in storitev v dejavnosti oziroma na področju ekološke pridelave, turizma, ekologije in socialnega varstva (npr. dnevno varstvo za starejše in prilagojeno varstvo otrok v stanovanjskih območjih)
- Prostori sodelovanja (socialni co-working, socialni crowdfunding)

ŠPANJA

Španski partner klub relativno dobri pravni razvejanosti (posebne oblike, značilne samo za Španijo) navaja različne načine spodbujanja socialne ekonomije v Španiji. Eno od glavnih idej za spodbujanje socialnega podjetništva vidijo v popravljeni zakonodaji. Namreč razvejanost pravnih oseb vidijo kor nepotrebno birokracijo, zato predlagajo, da se enostavno dovoli možnost da se obstoječi pravni subjekti odločijo za neprofitno in socialno podjetje. Prav tako predlagajo manjše omejevanje, ko gre zakon o zadrugah in financiranju le teh.

Kot smo videli v prejšnjih poglavjih, razvoj socialne ekonomije v Španiji ni enoten, pri čemer je opaziti zelo velike razlike med posameznimi regijami. Dobro bi bilo identificirati dobre prakse v zvezi regulacijami in oceniti stopnjo javne podpore v regijah, kjer je razvoj socialne ekonomije nad povprečjem. Nato pa analizirati po dejavnostih in predlagati ukrepe tudi ostalim regijam in občinam.

Pravni subjekti, ki so opredeljeni kot organizacije socialne ekonomije v Španiji, ki smo jih omenili na začetku, »vključujoča podjetja« in »Posebni zaposlitveni centri« so deležni promocije s strani nevladnih organizacij, saj te-te rade podpirajo zaposlovanje ranljivih družbenih skupin. Tukaj gre zgolj za promocijo in ne svetovanje. Nenazadnje pa bi lahko to vlogo prevzela tudi mreža nevladnih organizacij. Številne nevladne organizacije, ki promovirajo podjetništvo, bi tako lahko postale center za promocijo in svetovanja (tehnično, pravno, finančno).

Razlike med regijami tudi kažejo, da je še veliko neizkoriščenega in odpira veliko priložnosti kako se lotiti ustanavljanja novih pravnih subjektov. Le-to bi bilo mogoče spodbuditi tako, da bi preučili možnosti sodelovanja med neprofitnimi in socialnimi subjekti; morda vzpostavitev javno-zasebnih partnerstev in struktur; sodelovanje z obstoječimi podjetja ali iskanje zasebnih vlagateljev. Na tej točki bi bila zelo zanimiva uporaba javnih naročil, saj bi lahko le-ta bila prilagojena na način, da se lahko prijavi zgolj socialno podjetje in izvede določene storitve za javni sektor.

GRČIJA

Noben projekt ali program spodbujanja združništva ni bil uspešen, ko se je spodbujalo zgolj in izključno le zaposlovanje ljudi, predstavnikov ranljivih skupin. Promocijo so običajno prevzele vladne agencije, sindikati, univerze, nevladne organizacije ali tuje institucije ali strokovnjaki. Pri tem so oni nekaj zaslužili, učinek na socialno ekonomijo pa je bil minimalen. Brez aktivnega sodelovanja akterjev iz socialne ekonomije, v Grčiji ni in ne bo uspeha.

Strategijo od »zgoraj navzdol« je potrebno kombinirati s strategijo od »spodaj navzgor«, ko gre za projekte sodelovanja. Dejansko je bistvo socialne ekonomije doseganje zaposlovanje in ustvarjanje delovnih mest z namenom preprečevanja razslojizacije družbe. Da bi spodbudili zadruga, je potrebno vnesti logiko sodelovanja. Če ni temelja, potem nimamo na čem graditi. Obstaja velika nevarnost, da bo pobuda za spodbujanje socialnih podjetij za sodelovanje in socialna ekonomija v Grčiji morda propadla, saj primanjkuje finančnih sredstev. Še slabše kot finance pa so trenutne prioritete in ne financiranje preteklih neuspešnih projektov. Eden takšen je bil tudi socialna ekonomija. Zato je potrebno opredeliti ključne akterje, ki bi lahko prispevali k ponovnem razvoju združništva.

Nekaj namigov in metod za razvoj socialne ekonomije v Grčiji:

- Postavitev centrov katerih namen bo razvoj socialne ekonomije in zadrug (do max 3 zaposleni)
- Nabor strokovnjakov za usposabljanje osebja v centrih
- Nabor nekaj uspešnih pilotnih projektov ter jim promovirati
- Preučiti način financiranja in tega administrativno poenostavit
- Povezovanje s Start-upi, katerih namen ni dobiček, ampak zaposlovanje in trajnost
- Oblikovanje zvez zadrug in povezovanje s pomembnimi akterji v civilni družbi

Večkrat se je že pokazala pozitivna izkušnja, da je socialno podjetje bolje opravilo storitev kot nekatero drugo podjetje iz panoge. Tak primer je so zabeležili v Italiji, ko je socialno podjetje za nego na domu imelo boljše rezultate v smislu zadovoljevanje potreb odjemalcev-uporabnikov kot servis mreža, ki je bila izbrana na natečaju. Ampak kaj in kje se je zalomilo socialnemu podjetju? Oni so to delali za tiste uporabnike, ki niso bili vključeni v mrežo in so za to storitev zgolj pobirali prispevke. Medtem ko je koncesionar pridobival velike vsote iz javnega razpisa, pri tem pa opravljal slabo storitev. Nauk te zgodbe je ta, da ni toliko vprašanje kvaliteta storitev, ampak financiranje le-teh. Socialna podjetja so vodena s strani ne-finančnikov, zato je jasno kot beli dan, da lahko socialne zadruga, ki delujejo na teh področjih deluje pravilno le, če lahko na eni strani zanašajo na državna sredstva za del svojih dejavnosti in drugi del pridobijo od svojih strank. Večkrat je bilo že potrjeno dejstvo, da socialne zadruga so pokazale, da lahko zagotovijo boljše in cenejšo uporabo javnih sredstev, pod pogojem, da je zgornji pogoj izpolnjen, torej del financiranih iz javnih naročil.

Viri in literatura

- “La Economía Social y Solidaria como motor de integración social a través del empleo del colectivo de inmigrantes más vulnerable en el Territorio Histórico de Bizkaia” María Esther Aretxabala (Coord.) María Luisa Setién Antonia Caro y Carlos Askunce. <http://www.bizkailab.deusto.es/wp-content/uploads/2012/04/5764-Report-01-Econom%C3%ADa-Social.pdf>
- Addarii, F., 2013. *La via europea all'impresa sociale* <http://www.vita.it/economia/impresa-sociale/la-via-europea-all-impresa-sociale.html>
- Agenzia per il Terzo Settore, 2011. *Linee guida e schemi per la redazione del bilancio sociale delle organizzazioni non profit* http://www.lavoro.gov.it/md/AreaSociale/AgenziaTerzoSettore/Documents/Linee_Guida_Bilanci_o_organizzazioni_nonprofit.pdf
- Alter Audio www.alteraudio.es/
- Andreaus, M. Carini, C. Carpita, M., Costa, E., 2012. *La cooperazione sociale in italia: un'overview* http://euricse.eu/sites/euricse.eu/files/db_uploads/documents/1331543460_n1984.pdf
- Aransbur <http://www.aransbur.org/>
- Aspanias <http://www.aspaniasburgos.org>
- Bagnoli, L. Toccafondi, S., 2014. *L'impresa sociale ex D.Lgs 155/2006 e i suoi sviluppi: profili istituzionali, caratteristiche aziendali e settori di attività. VIII colloquio scientifico sull'impresa sociale*. Iris Network
- Banca Etica, 2013. *Bilancio sociale 2012* <http://bilanciosociale.bancaetica.it/bilancio-sociale-2012/clienti/>
- Banca Prossima, 2013. *Il sostegno alle imprese sociali* <http://bilanciosociale.intesasanpaolo.com/it/relazione-sociale/comunita/sostegno-imprese-sociali>
- Biggeri, M. Testi, E. Bellucci, M. Franchi, S. Manetti, G., 2014. *Social Enterprise, Social Innovation and Social Entrepreneurship in Italy: A National Report*. EFESIIS
- Borzaga, C. and Depedri, S. 'When Social Enterprises do it Better: Efficiency and Efficacy of Work Integration in the Italian Social Cooperatives' in S. Denny, F. Seddon (a cura di), *Social Enterprise. Accountability and Evaluation around the World*, London: Routledge, 2013, p. 85- 101
- Borzaga, C. Santuari, A., 2000. *Social enterprises in Italy. The experience of social cooperatives. Institute for Development Studies of Non Profit Enterprises – Faculty of Economy*
- Borzaga, C., 2007. *Dalle identità ai modelli di governance: le specificità dell'impresa sociale* http://eprints.biblio.unitn.it/1281/1/WP23_Carlo_Borzaga.pdf
- Borzaga, C., 2009. *L'impresa sociale* http://www.impresasociale.info/wp-content/uploads/2009/02/definizione_is_borzaga.pdf
- Care giving to dependent people. A source of jobs in times of crisis. The case of Spain. José Antonio CAMACHO and other. Cuadernos de Relaciones Laborales. Vol. 33, Núm. 1

(2015) 169-188

- Care giving to dependent people. A source of jobs in times of crisis. The case of Spain. José Antonio CAMACHO and other. Cuadernos de Relaciones Laborales. Vol. 33, Núm. 1 (2015) 169-188
- Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee and The Committee Of The Regions: Social Business Initiative: Creating A Favourable Climate For Social Enterprises, Key Stakeholders In The Social Economy And Innovation. Brussels, 25. 10. 2011, COM(2011) 682 final.
- Confederación Empresarial Española de Economía Social (CEPES) <http://www.cepes.es/>
- European Commission. *A map of social enterprises and their eco-system in Europe*. Country report: Italy (2014) <https://core.ac.uk/download/files/407/11828885.pdf>
- Fundación Alter <http://www.fundacionalter.org>
- Fundación CISA http://www.aspaniasburgos.org/fundacion_cisa/
- Government of Slovenia: News: The government embarks on a project of promoting social entrepreneurship. Available at: http://www.vlada.si/en/media_room/newsletter/slovenia_weekly/news/article/the_government_embarks_on_a_project_of_promoting_social_entrepreneurship_50749/.
- http://dati.istat.it/Index.aspx?DataSetCode=DCSP_SBSNAZ&Lang= Ubi Banca Observatory <http://www.ubibanca.com/page/osservatorio-ubi-banca>
- <http://www.ideatre60.it/condividi/condivisione-sociale-blog/autore/43> Venturi, P. - Blog 'Vita', Co-operare <http://blog.vita.it/cooperare/>
- Huerta Molinillo <http://huertamolnillo.blogspot.com.es/>
- IDOS 2014. Rapporto immigrazione e imprenditoria
- Improving Social Inclusion At The Local Level Through The Social Economy: Report For Slovenia. Local Economic and Employment Development (LEED) Programme of the Organisation for Economic Co-operation and Development in collaboration with the Ministry of Labour, Family and Social Affairs, Slovenia. December 2010.
- Inštitut za narodnostna vprašanja: Integracija državljanov tretjih držav v Sloveniji. Available at <http://www.inv.si/Dokumenti/dokumenti.aspx?iddoc=280&idmenu1=114&lang=slo>.
- Iris Network <http://www.irisnetwork.it/>
- ISMU Foundation - Initiatives and Studies on Multiethnicity www.ismu.org
- ISTAT Censimento Industria Servizi <http://dati-censimentoindustriaeservizi.istat.it/#>
- Merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij v Sloveniji (Študija in model). Po naročilu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS pripravil Inštitut IRDO, junij 2014.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti: Predstavitev rezultatov javnega razpisa za spodbujanje socialnega podjetništva. Available at http://www.mdds.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/browse/1/article/4/6969/4990af7ccc0b72ad649bf66918e572a6/.
- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo: Socialno podjetništvo. Available at

- http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/regionalni_razvoj/socialno_podjetnistvo/.
- Ministry for Economic Development, 2012. Restart, *Italia!*
<http://www.sviluppoeconomico.gov.it/images/stories/documenti/rapporto-startup-2012.pdf>
 - Ministry of Employment and Social Security, Statistics about self-entrepreneurs
http://www.empleo.gob.es/es/sec_trabajo/autonomos/economia-soc/autonomos/estadistica/2016/1trim/Autonomos_1alta.pdf
 - Ministry of Employment and Social Security, Information, statistics and data about social economy in Spain http://www.empleo.gob.es/es/sec_trabajo/autonomos/index.htm
 - MIRA LO QUE TE DIGO, S.L.U <http://www.mqd.es/>
 - Novum Inštitut: Social Entrepreneurship: Final report - After a year. Available at: <http://inovum.si/clanek-social-entrepreneurship-final-report.php>.
 - Observatorio español de la economía social <http://www.observatorioeconomiasocial.es/>
 - OECD/EU, "Supporting business growth among entrepreneurs from under-represented and disadvantaged groups" in *The Missing Entrepreneurs 2015: Policies for Self-Employment and Entrepreneurship*
 - Osservatorio Isnet sulle imprese sociali in Italia. IX edizione (2015)
 - Osservatorio sull'economia civile Camera di commercio di Torino, 2010. *Il Bilancio Sociale. Risultati e proposte del gruppo di lavoro interprofessionale dell'Osservatorio sull'economia civile*, http://www.csrpiemonte.it/csr/dwd/bilancio_sociale_camcom.pdf
 - Piccoli Sussidi Puglia <http://www.piccolisussidipuglia.it/>
 - Podjetniški portal: Socialno podjetje. Available at <http://www.podjetniski-portal.si/ustanavljam-podjetje/oblika-podjetja/socialno-podjetje-sop>.
 - Program izobraževanja za priseljence v Sloveniji. Začetna integracija priseljencev (ZIP). Ljubljana, 2011. (Odredba o sprejemu izobraževalnega programa za odrasle Začetna integracija priseljencev, Uradni list RS, št. 57/2011).
 - REAS, Red de Redes de ECONOMIA ALTERNATIVA Y SOLIDARIA http://www.economiasolidaria.org/red_redes
 - Romih P. (2015). Pravna ureditev socialnega podjetništva v Sloveniji, diplomsko delo. Available at http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska_dela_1/pdfs/mb11_romih-pia.pdf.
 - Slovene Entrepreneurship Fund. Available at <http://www.podjetniskisklad.si/en/>
 - Slovenian forum of Social Entrepreneurship. Available at: <http://fsp.si/>
 - Slovenska filantropija: Razvijamo socialno podjetniške ideje. Available at: <http://www.filantropija.org/razvijamo-socialno-podjetniske-ideje/>.
 - Social Enterprise Sector in Slovenia. Report prepared for ISEDE-NET project, 2010, Institute for economic research, Slovenia.
 - *sociale in Italia, presentation for 'Per un Welfare sostenibile il microcredito e l'imprenditoria sociale', Rome, 03 May 2013*, <http://www.unioncamere.gov.it/P42A1589C189S123/Per-un-Welfare-sostenibile-il-microcredito-e-l-imprenditoria-sociale.htm>
 - Socialni inovatorji prihodnosti: Socialno podjetništvo. Available at <http://www.socialni-inovatorji.si/knjiga/socialno-podjetnistvo/22-socialna-ekonomija-nevladne-organizacije>.
 - Statistiche nazionali sulla struttura delle imprese (dati dal 2008):
 - Strategija razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013 – 2016. Available at

- https://www.google.si/url?sa=t&rc=tj&q=&e src=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUK EwjEIYucnqLKAhXB73IKHWeiAA0QFggdMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mdds.gov.si%2Ffileadmin%2Fmdds.gov.si%2Fpageuploads%2Fimages%2Fzapolovanje%2FStrategija_socialnega_podjetnistva_-_sprejeta_na_vladi.doc&usg=AFQjCNGUztvNLMhH8sPjIKeQVOAWEtgdQA&sig2=U8toXLwF3sNuPszvUjygVA&bvm=bv.111396085,d.bGQ
- Strategija vključevanja priseljencev v izobraževanje odraslih 2013. Available at http://arhiv.acs.si/dokumenti/Strategija_vkljucovanja_priseljencev_v_IO.pdf.
 - Študija obstoječega stanja na področju socialne ekonomije v Sloveniji: s priporočili za pripravo modela uvajanja socialnega podjetništva: uvajanje modela socialnega podjetništva v treh pilotskih regijah v Sloveniji (študija izvedljivosti). Ljubljana: JAPTI, Javna agencija RS za podjetništvo in tuje investicije, 2005.
 - The State of Social Entrepreneurship in Spain SEFORIS Country Report. Georgiana Nițulescu & Tomislav Rimac. Universitat Autònoma de Barcelona. April, 2014 <http://goo.gl/7jzvCk>
 - Trentino Sviluppo <http://www.trentinosviluppo.it/>
 - Venturi, P. - Blog 'IdeaTre60 – Fondazione Accenture' – Condivisione sociale
 - Venturi, P. and Rago, S., 2013. *Imprese sociali: verso la creazione di un ecosistema finanziario*, AICCON Short Paper n. 3 2013, http://www.aicon.it/File/AICCON_short_paper_3.pdf
 - Venturi, P. Zandonai, F., 2012. *L'impresa sociale in Italia. Pluralità dei modelli e contributo alla ripresa*. Rapporto Iris Network.
 - Venturi, P. Zandonai, F., 2014. *L'impresa sociale in Italia. Identità e sviluppo in un quadro di riforma*. Rapporto Iris Network.
 - WP3 National report: Italy ISEDE-NET (Innovative Social Enterprise Development Network)
 - Zadrúžna zveza Slovenije: Zadrúge v Sloveniji. Available at http://www.zadrúžna-zveza.si/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=.
 - Zakon o socialnem podjetništvu (ZSocP), sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije 7. marca 2011, velja od 1. 1. 2012.
 - Zavod Global: Skuhna. <http://www.skuhna.si/>
 - Zirnstein E. in Bratkovič Kregar T.: Socialno podjetništvo v Sloveniji: pravni in ekonomski vidiki. LeXonomica – Revija za pravo in ekonomijo. Let. VI, št. 2, str. 157 - 172, december 2014.